

BEHOVSPROGNOS FÖR FÖRSKOLEPLATSER I NACKA KOMMUN 2023–2040

UBN 2023/188
2023-09-21

Sammanfattning och slutsatser

Befolkningsprognosen för barn i förskoleålder visar att antal barn i Nacka kommun kommer att öka med 2 500 barn från 7 100 barn till 9 600 barn fram till år 2040. Befolkningsökningen väntas bli 700 barn färre jämfört med föregående årsprognos till år 2040.

Det finns behov av omkring 2 900 nya förskoleplatser fram till år 2040. Den planering som finns för nya förskoleplatser möter inte det behov av platser som finns tidsmässigt för västra Sicklaön och Älta. Utöver redan planerade nytillskott av platser för planperioden så behövs fler platser planeras för norra Boo och Fisksätra.

Behovet av platser är inte jämnt fördelat över kommunen vilket innebär att det kan vara brist på platser i en kommundel och överskott i en annan. Trots det så finns ett utbyggnadsbehov då det i skollagen ställs krav på närhet mellan hemmet och förskolan.

Det är viktigt att utbyggnadstakten av förskoleplatser hålls i förhållande till nybyggnationen av bostäder. Det är viktigt för att förskolegarantin ska kunna uppfyllas.

Innehållsförteckning

1.	Bakgrund och förutsättningar.....	3
1.1.	Bakgrund	3
1.2.	Metod.....	4
1.2.1.	Befolkningsprognosen	4
1.2.2.	Uppdelning i sju delområden	4
1.2.3.	Efterfrågan och tillgång på platser.....	5
2.	Behov av förskoleplatser totalt i hela Nacka	5
3.	Behovsprognos per kommundel.....	8
3.1.	Boo	8
3.2.	Sicklaön.....	10
3.3.	Fisksätra och Saltsjöbaden.....	12
3.4.	Älta	14

I. Bakgrund och förutsättningar

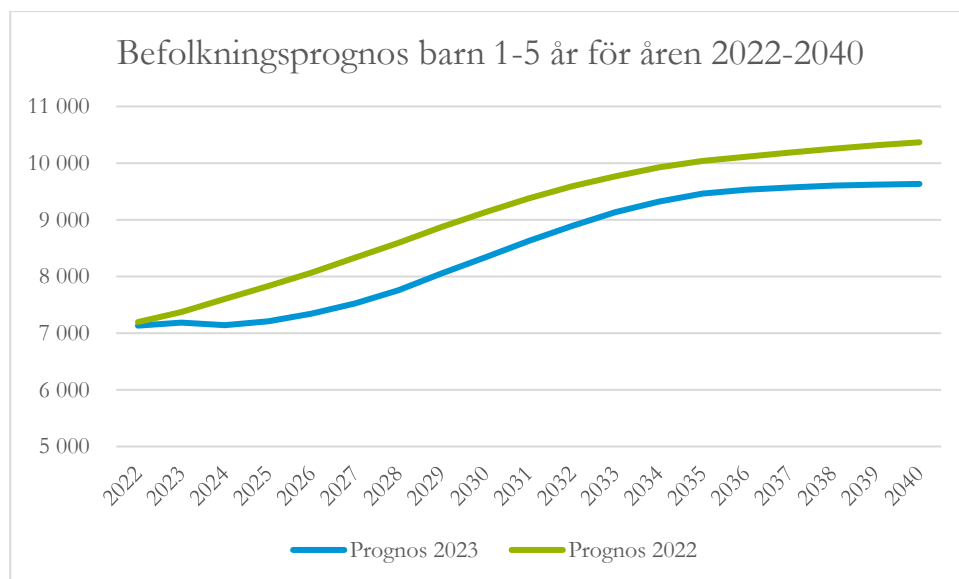
I.1. Bakgrund

Behovsprognosen för förskoleplatser visar kommande efterfrågan av platser totalt i Nacka samt i respektive kommundel. Prognosen utgår från skollagens krav när det gäller närhet till förskolor vilket generellt innebär att plats ska erbjudas i barnets närområde om vårdnadshavare så önskar.

Det är viktigt att utbyggnadstakten av förskoleplatser hålls i förhållande till nybyggnationen av bostäder. Det är viktigt för att förskolegarantin ska kunna uppfyllas. Förskolegarantin innebär att vårdnadshavare, enligt skollagen, har rätt att få förskoleplats senast fyra månader efter det att de anmält önskemål om plats.

Behovet av förskoleplatser har varierat i kommundelarna. Exempelvis har det varit ont om platser på västra sicklahalvön under vårarna de senaste åren. Behovet av platser kommer att öka under prognosperioden. Det är främst utbyggnaden av bostäder på västra Sicklaön som påverkar kommande behov av förskoleplatser men även utbyggnaden av bostäder i Orminge centrum, Älta centrum och Fisksätra centrum påverkar behovet.

Idag finns det drygt 7 100 barn i förskoleålder i Nacka kommun. Antalet barn beräknas öka med 34 procent vilket motsvarar 2 500 barn till år 2040. Förra året pekade prognosen på att ökningen skulle bli 47 procent och cirka 3 200 fler barn till år 2040. Befolkningsökningen är alltså lägre jämfört med föregående årsprognos. I årets prognos beräknas det finnas totalt 9 600 förskolebarn i Nacka kommun år 2040. Föregående prognos pekade mot att det skulle bli 10 300 barn till år 2040.



1.2. Metod

Prognosen grundas på följande förutsättningar:

- Befolkningsprognos åren 2023–2040 för kommunens delområden.
- Uppdelning av kommunen i fem kommundelar och sju delområden.
- Efterfrågan på förskola våren 2023.

I diagrammen är planerade förskoleplatser angivna som beslutade respektive ej beslutade. I kategorin beslutade ingår enheter där det finns ett beslut om finansiering eller avtal om utbyggnad med en aktör. Orsaken till uppdelningen är att utbildningsenheten anser att det är viktigt att särskilja planerad utbyggnad där beslut är tagna från planerad utbyggnad där beslut ej är fattade eftersom det påverkar planeringsprocessen och säkerheten i prognosen. Efterfrågan i de olika kommundelarna ser olika ut. Avstämning har under våren skett av hur stor andel av befolkningen i ålder 1-5 år som efterfrågar förskola i respektive kommundel.

1.2.1. Befolkningsprognosen

Befolkningsprognosen omfattar åren 2023–2040 och utgår från kommunens befolkning den 31 december 2022. Grunden för befolkningsprognosen är årlig in- och utflyttning, antalet födda och döda samt antaganden om kommande bostadsbyggande. Befolkningsprognosen tar hänsyn till det framtida bostadsbyggandet under prognosperioden. Det innebär att om det inträffar förskjutningar i tiden av färdigställda bostäder så kommer det att påverka befolkningsutvecklingen och därmed behovet av förskole- och skolplatser.

Efter det att befolkningsprognosen togs fram under våren 2023 så har läget på bostadsmarknaden fortsatt förändrats. Den svenska ekonomin väntas gå in i en lågkonjunktur 2023 som kan vara några år framöver. Stigande bostadsräntor gör att bostadsbyggandet kan bromsas in mer än de förväntade byggplaner som ligger till grund för vårens befolkningsprognos. Utöver det kommer rapporter om att allt färre barn föds. Sammantaget är det här faktorer som påverkar befolkningsprognosen i kommunen åren framöver.

1.2.2. Uppdelning i sju delområden

Nacka kommun har delats in i sju geografiska delområden.

- Västra Sicklaön
- Östra Sicklaön
- Norra Boo
- Södra Boo
- Fisksätra
- Saltsjöbaden
- Älta

Uppdelningen syftar till att klarlägga skillnader i efterfrågan och platstillgången mellan olika delområden. Indelningen av de geografiska områdena bygger på nyckelkodsområden¹. Respektive delområde redovisas i avsnittet Behovsprognos per delområde. Denna rapport redovisar behoven av platser utifrån skollagens krav på närhet.

1.2.3. Efterfrågan och tillgång på platser

Efterfrågan på förskoleplatser fastställs utifrån det antal barn som har plats och de barn som står i kö och önskar plats omedelbart. Tillgången på förskoleplatser utgår från de uppgifter som anordnarna har lämnat gällande maximal kapacitet i lokalerna. Hänsyn har tagits till att några förskolor har en betydande andel barn från andra kommuner i sin verksamhet. Kapaciteten varierar över året beroende på de placerade barnens ålder och deras behov av särskilt stöd. I prognosen över tillgången på platser ingår planerad utbyggnad till följd av nya bostadsområden om inte annat anges. Enligt skollagen har vårdnadshavare rätt att få förskoleplats om de så önskar, att hänvisa till pedagogisk omsorg är inte förenligt med lagstiftningen. Av den anledningen har antalet platser i pedagogisk omsorg inte tagits med fullt ut i prognosen.

2. Behov av förskoleplatser totalt i hela Nacka

Prognosen visar att behov finns av cirka 2 900 nya förskoleplatser till år 2040. Föregående prognos pekade mot att behovet var cirka 3 400 nya platser vilket innebär att behovet minskar med 500 förskoleplatser.

En grundförutsättning för att kundvalet ska fungera är att det finns tillräckligt med förskoleplatser så att vårdnadshavare har möjlighet att välja och få en förskola som de önskar. Det förutsätter en god tillgång på platser. Det ställer dessutom krav på flexibla lösningar för att möta både ökad och minskad efterfrågan över tid.

Behovet av förskoleplatser fortsätter att öka men varierar kraftigt mellan kommundelarna. På västra Sicklaön finns ett stort utbyggnadsbehov men även i andra kommundelar finns ett ökat behov av fler förskoleplatser. Behovet är inte lika stort om hela kommunen räknas som ett område men behoven är olika i kommundelarna beroende på befolkningsutvecklingen. Effekten kan bli att det finns ytterligare behov av plats i ett område och i ett annat kan det finnas överskott på platser.

Behoven ser även olika ut över tid i de olika kommundelarna. Ett exempel på detta är att i Boo under mitten av prognosperioden ökar antalet barn med drygt 400 för att sedan minska med cirka 200 barn fram till år 2040. Ett annat exempel är barnantalet i Älta. Där beräknas barnantalet växa med cirka 180 barn som mest under perioden men till år 2040 så beräknas antal barn endast vara 80 fler jämfört

¹ Befolkningsstatistik för delområden i en kommun.

med idag. Variationen över tid i barnantal leder till behov av flexibla lokaler som kan ställas om för olika typer av verksamheter eller tillfälliga lokallösningar för att hantera toppar.

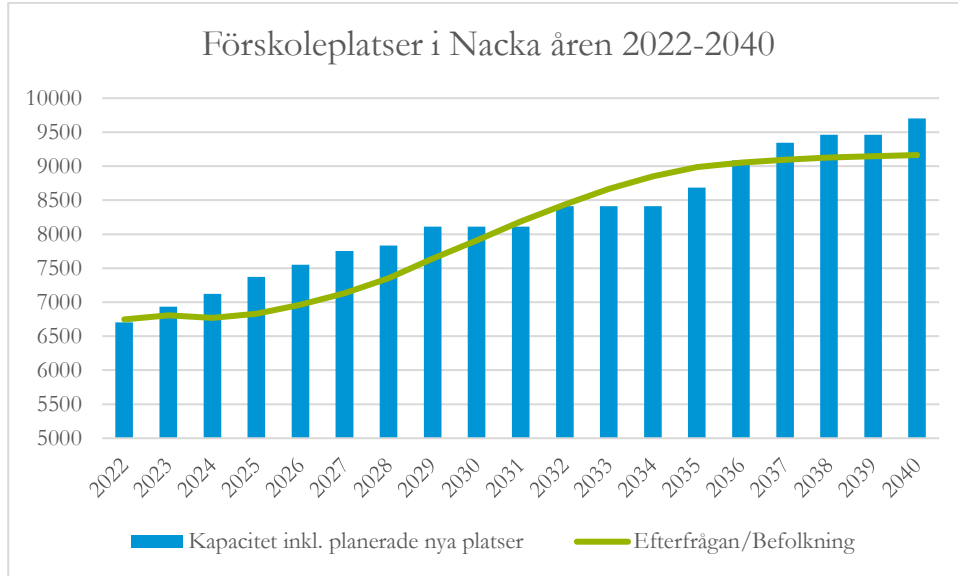
Riksdagen beslutade i juni 2022 om propositionen Förskola för fler barn. Lagförslaget innebär att varje hemkommun är skyldig att genom uppsökande verksamhet ta kontakt med vårdnadshavare till de barn som inte har en plats i förskolan och informera om förskolans syfte och barnets rätt till förskola. Den första kontakten ska tas inför hösten det år barnet fyller tre år. Det är obligatoriskt för hemkommunen att erbjuda förskola till barn som har bott i Sverige kort tid eller som har vårdnadshavare som har bott i Sverige kort tid. Dessa barn ska tillhandahållas en reserverad förskoleplats även utan att vårdnadshavarna har anmält önskemål om det. Lagen trädde i kraft 1 juli 2022 och tillämpas från 1 juli 2023. Förra året fanns en stor osäkerhet i hur stor efterfrågan skulle bli utifrån lagförslaget. Det berör endast ett fåtal barn i kommunen så utbildningsenheten har inte sett att det finns svårigheter att kunna anvisa dessa barn plats i närtid. Det är dock viktigt att säkerställa att platstillgång finns i framtiden för denna målgrupp.

I nybyggnadsprojekten görs en schablonberäkning av behovet av platser. Den beräkningen revideras kontinuerligt, exempelvis utifrån lägenhetsstorlekar i ett område.

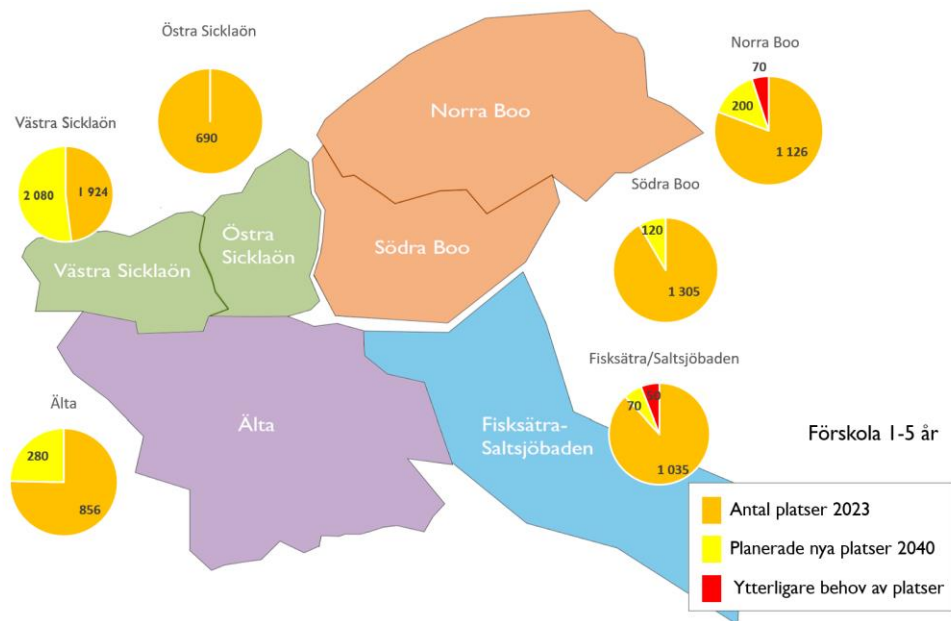
Under de senaste åren har nya förskolor öppnat i nybyggnationsområden i kommunen såsom Tollare, Orminge, Nacka Strand, Älta och Nobelberget. I höst kommer även en ny förskola starta i centrala Nacka. Det finns samtidigt enheter som har lagts ned eller minskat sin kapacitet bland annat på grund av minskad efterfrågan eller problem med lokalerna.

För närvarande är cirka 110 barn placerade hos anordnare utanför Nacka. I många av dessa fall har föräldrar valt att stanna kvar på den förskola som barnet var på innan familjen flyttade till Nacka i avvaktan på att få plats på den förskola som de valt i första hand.

I nedanstående diagram syns det tydligt att det är viktigt att tidplaner för att skapa nya platser om möjligt behöver justeras i relation till behovsprognosen. Det arbetet sker löpande varefter nya befolkningsprognoser och behovsprognoser tas fram.



Antal förskoleplatser år 2023 och behov av platser till och med år 2040



3. Behovsprognos per kommundel

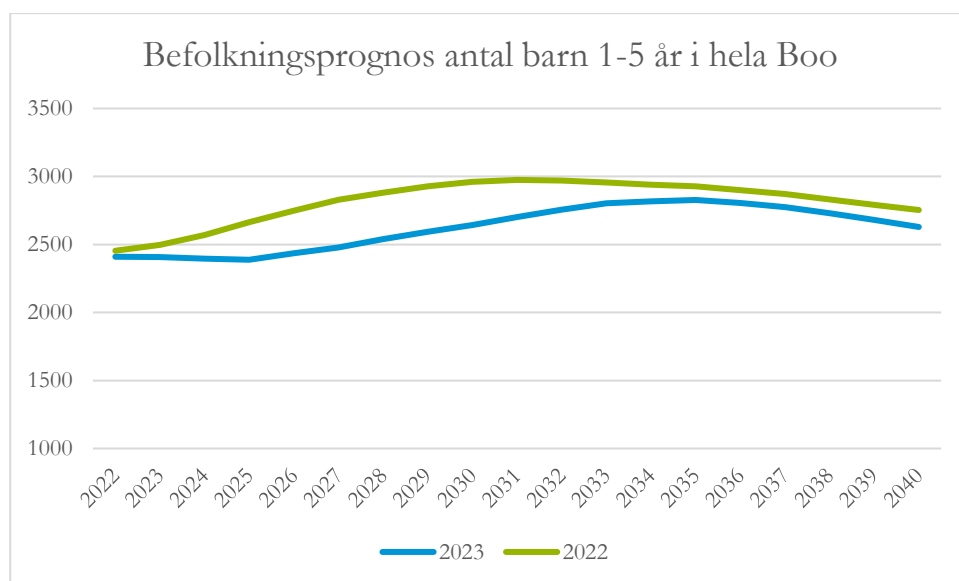
3.1. Boo

Totala antalet förskolebarn i Boo kommer enligt årets befolkningsprognos att öka fram till och med år 2035 med 440 barn vilket är cirka 100 färre än föregående prognos. Därefter sker en minskning, så till år 2040 beräknas det finnas endast 260 fler barn Boo jämfört med idag.

I södra Boo väntas antalet barn i förskoleålder bli relativt oförändrat till slutet av planperioden år 2040. Fram till år 2030 är befolkningen något lägre jämfört med idag och till år 2035 väntas befolkningen bli något högre jämfört med idag. I slutet av planperioden så väntas befolkningen i förskoleålder vara tillbaka på samma nivåer som idag i området. Idag finns ett litet överskott av platser i södra Boo och bedömningen är att det inte behövs skapas fler platser under planperioden om nuvarande befolkningsprognos slår in.

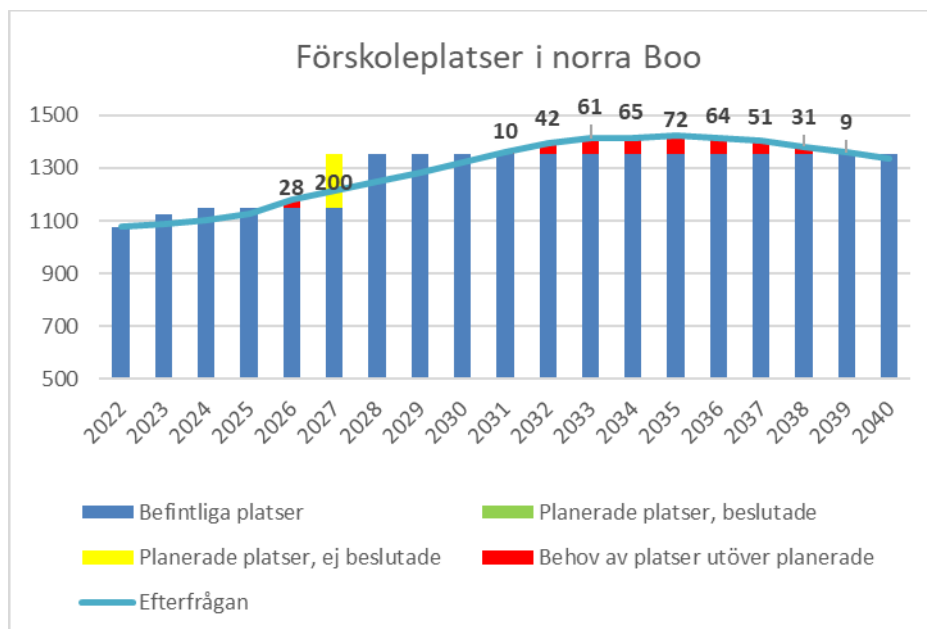
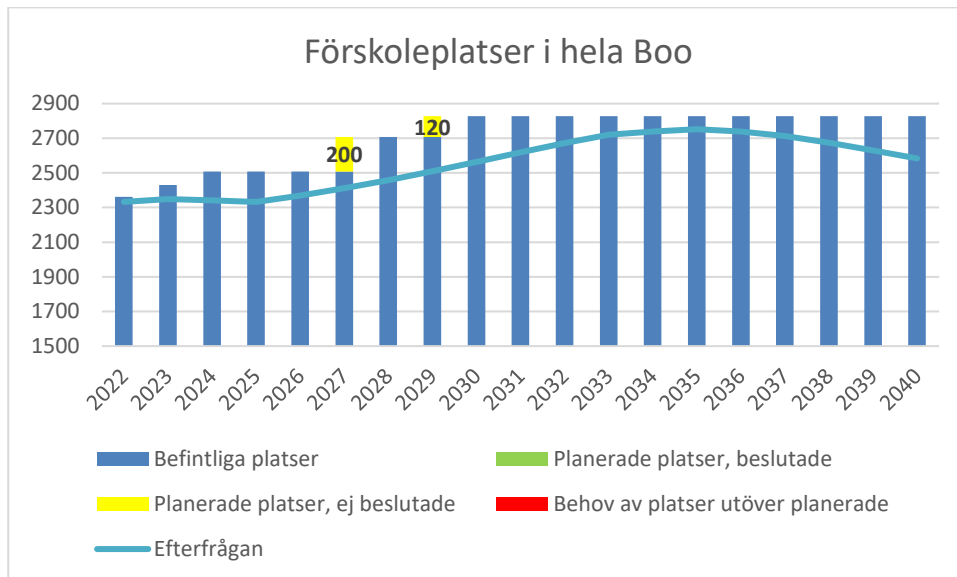
I norra Boo väntas befolkningen öka och orsaken till det är nybyggnation av bostäder. Befolkningen växer successivt fram till år 2035 och därefter minskar befolkningen med nästan 100 barn fram till år 2040. Fler platser behöver skapas i området från och med år 2032 om prognosen håller i sig. Planering av omkring 200 nya platser pågår i dagsläget vilket är med i prognosen. Utöver dessa platser så finns behov av ytterligare ett 70-tal platser under perioden år 2032-2038. År 2040 väntas barnantalet vara tillbaka på samma nivå som år 2030.

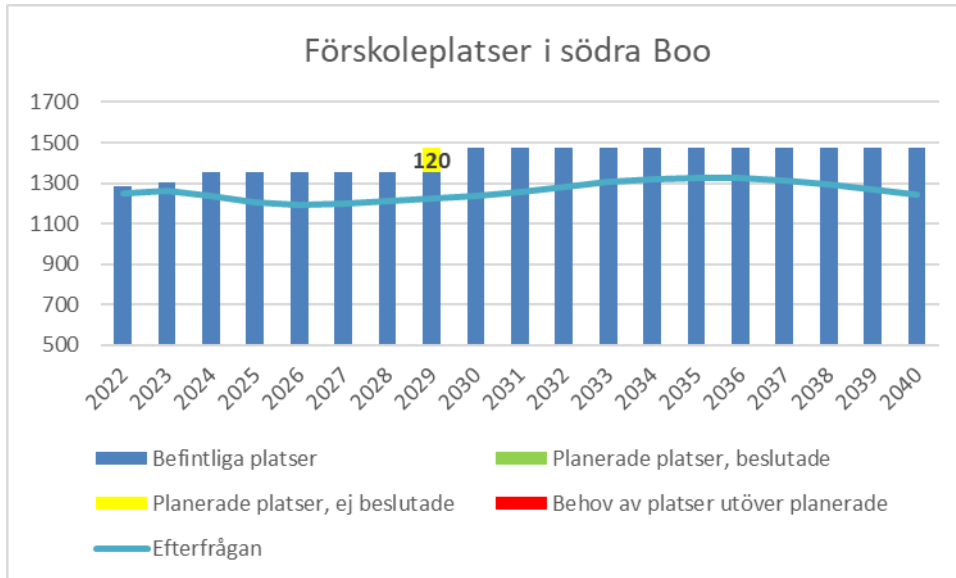
Utvecklingen i norra Boo visar på den utmaning som finns i att möta efterfrågan i ett område som expanderar då efterfrågan på platser är hög ett antal år för att sedan sjunka då barnen blivit äldre.



I Boo finns det cirka 2 450 förskoleplatser fördelade på 33 förskolor. Cirka 50 barn är placerade i pedagogisk omsorg. Antalet anordnare som bedriver pedagogisk omsorg minskar år efter år vilket påverkar behovet av förskoleplatser.

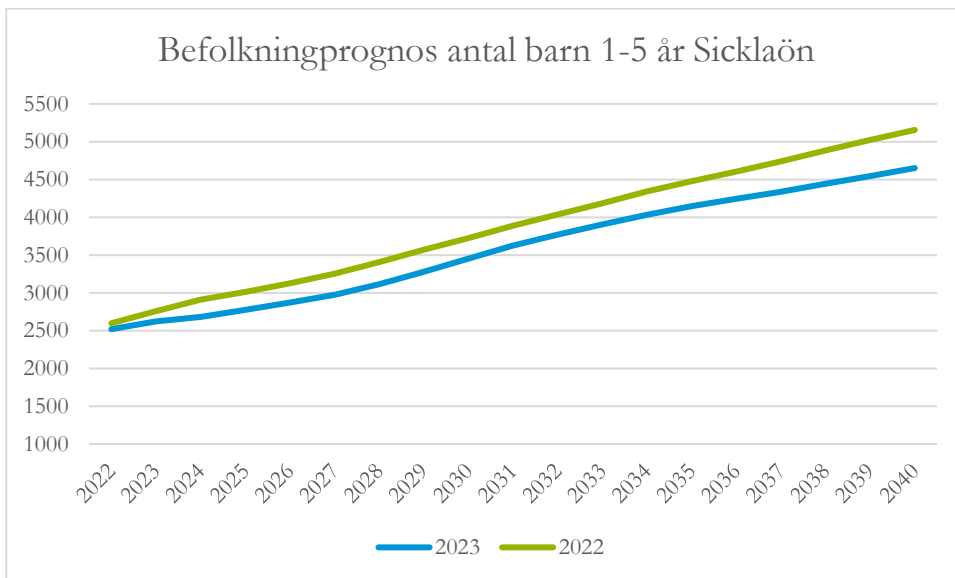
I prognosen ingår planerad men ej beslutad utbyggnad av förskoleplatser i Orminge centrum (200) i norra Boo och på Dalvägen (120) i södra Boo. Sammantaget innebär det cirka 320 nya platser i hela Boo. Mellan åren 2032–2038 finns behov av fler platser än vad som planeras i norra Boo vilket motsvarar cirka 70 platser.



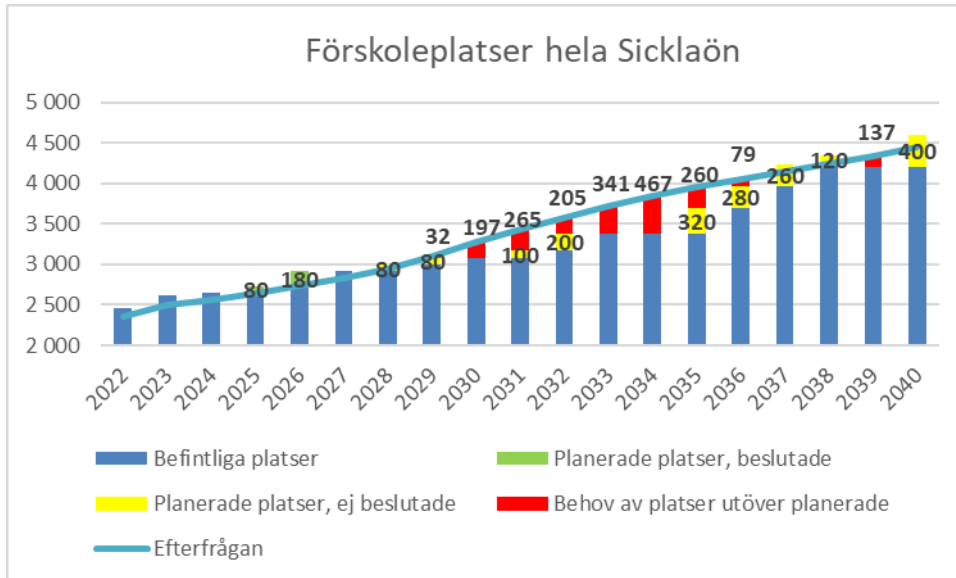


3.2. Sicklaön

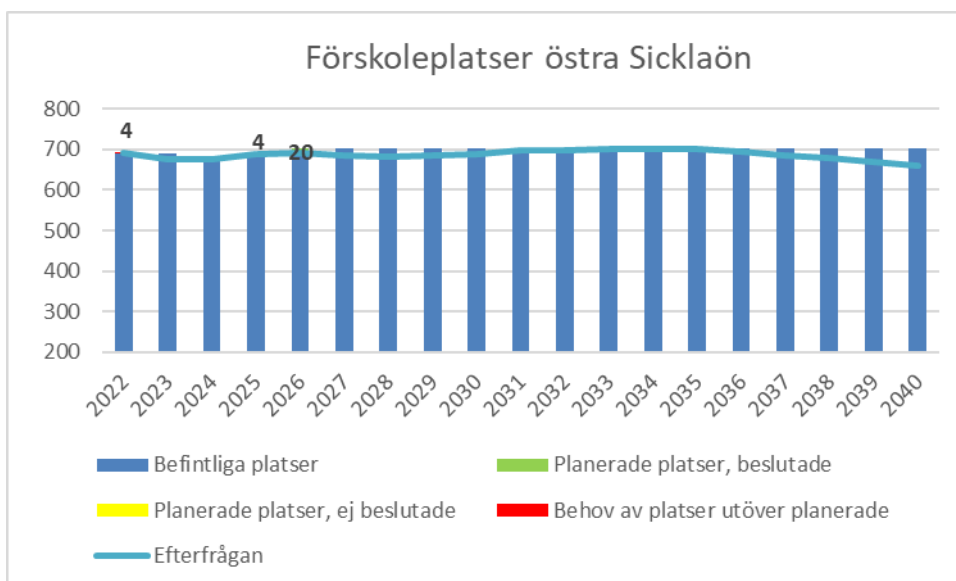
Antalet förskolebarn kommer nästan att fördubblas på Sicklaön fram till år 2040. Förra årets prognos visade på att ökningen skulle bli cirka 2 700 barn och årets prognos visar på att ökningen endast blir cirka 2 200 fler barn. Ökningen beräknas ske på västra Sicklaön samtidigt som antal barn beräknas bli relativt oförändrat på östra Sicklaön.



På Sicklaön finns det cirka 2 600 förskoleplatser fördelade på 39 förskolor när nya Järlahöjdens förskola räknas in i underlaget. Det finns endast ett fåtal förskolor som inte har kö på Sicklahalvön i dagsläget. Det finns för närvarande ingen anordnare som erbjuder pedagogisk omsorg på Sicklahalvön.

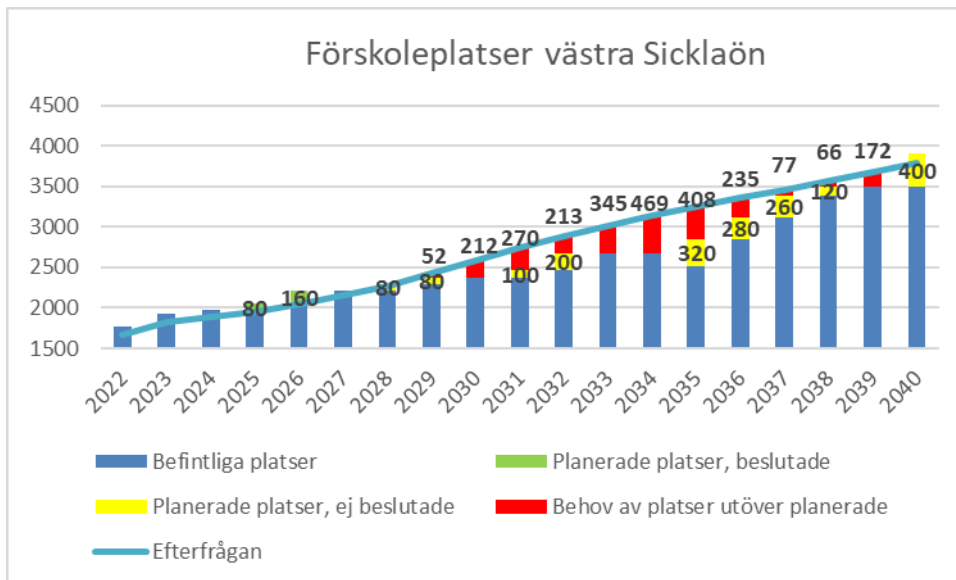


På östra Sicklaön prognostiseras efterfrågan på förskoleplatser bli relativt oförändrat och utbud och efterfrågan ligger i balans under hela planperioden. Ett ytterst litet överskott av platser beräknas finnas totalt i området. Skogsstigens förskola kommer att få nya lokaler till år 2026 och då kan antal platser utökas med 20 platser.



Västra Sicklaön beräknas ha ett mindre överskott om cirka 80-90 platser i början av planperioden vilket beror på att nya Järlahöjdens förskola uppförs till hösten 2023 med cirka 160 platser. Från år 2029 visar dock prognosen på ett underskott av platser utöver de som finns planerade. Två förskolor är beslutade att uppföras och kommer att byggas under de kommande två-tre åren. Det gäller en ny förskola på Kvarnholmen med 80 platser och en i Nacka strand med 160 platser. Utöver dessa planeras 1800 nya platser skapas fram till år 2040. Ett underskott beräknas uppstå under från och med år 2029. Underskottet väntas variera mellan 50–470 platser. Till år 2040 beräknas det dock bli balans mellan utbud och

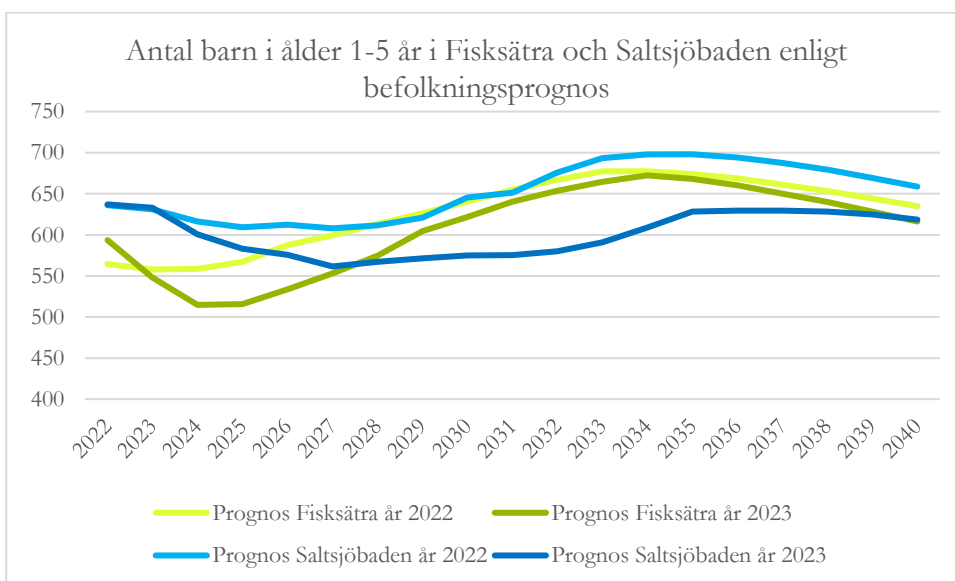
efterfrågan. Om möjligt skulle det vara bra om planerade förskolor kan tidigareläggas för att möta behovet bättre.



3.3. Fisksätra och Saltsjöbaden

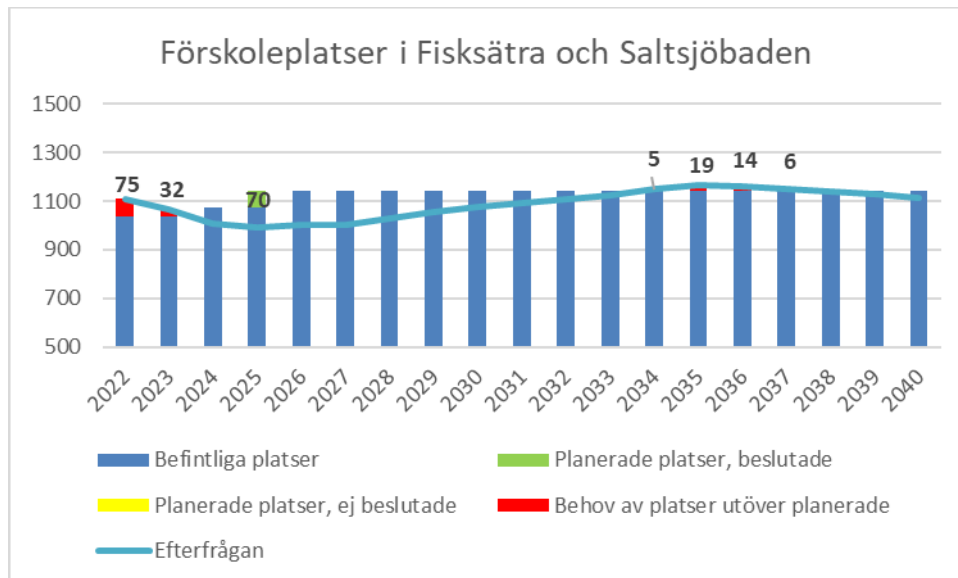
Barnantalet i Fisksätra beräknas minska med cirka 75 barn under nästkommande två år men därefter vänder det och omkring år 2034 beräknas det bli cirka 75 fler barn i området jämfört med idag. Därefter ses en mindre successiv minskning så i slutet av planperioden beräknas det finnas omkring 25 fler barn jämfört med idag.

Även i Saltsjöbaden väntas antal barn i förskoleålder minska med cirka 75 barn fram till år 2027 och därefter beräknas antalet öka. I slutet av planperioden väntas det finnas cirka 25 fler barn i området jämfört med idag. Området beräknas ha överkapacitet av platser under hela planperioden.

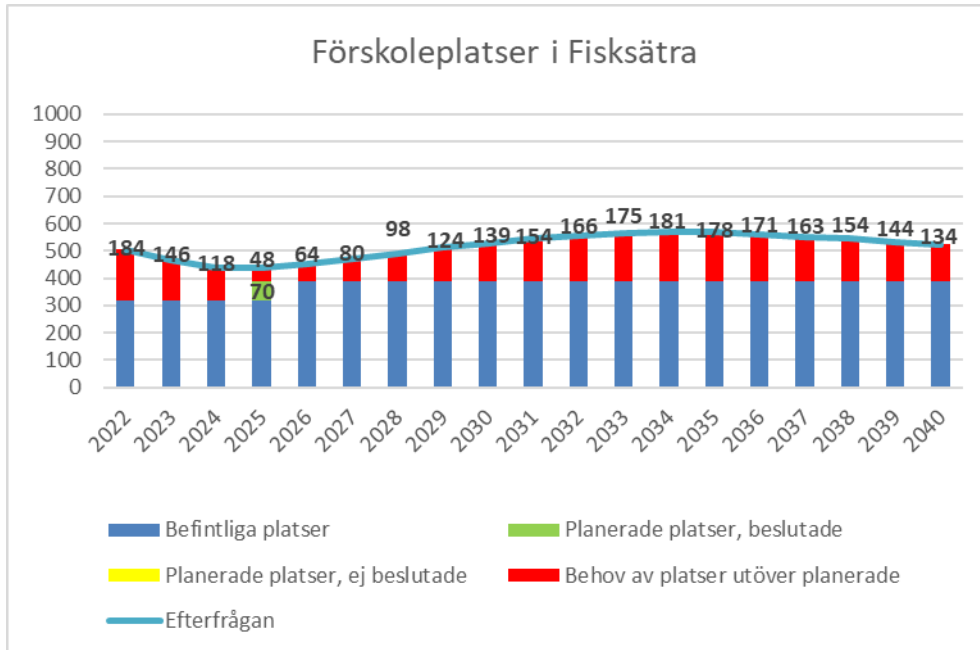


I området finns det cirka 1 035 förskoleplatser fördelade på 14 förskolor. I pedagogisk omsorg finns det under våren 35 barn inskrivna.

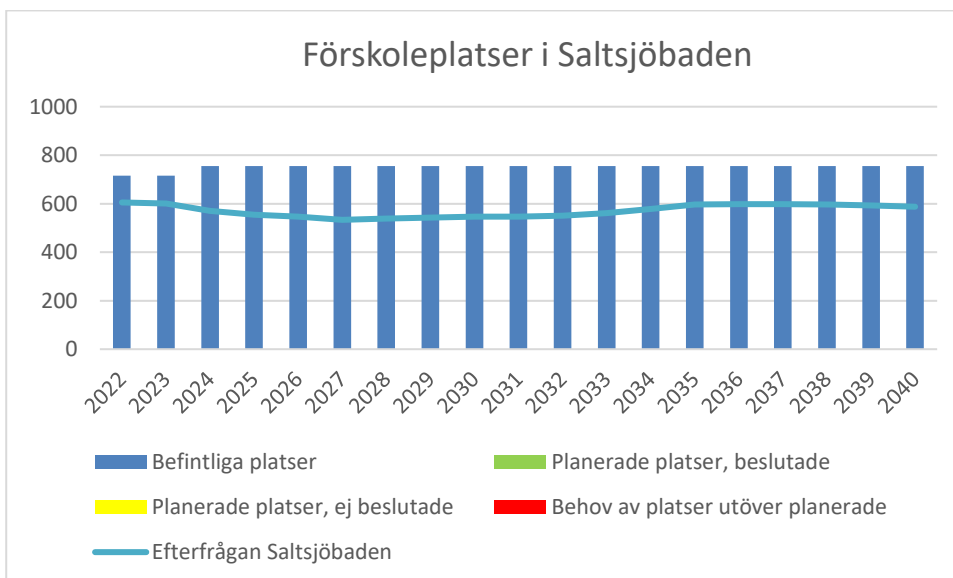
En gemensam prognos för Fisksätra och Saltsjöbaden visas då en betydande andel vårdnadshavare i Fisksätra väljer förskolor i Saltsjöbaden. Under våren fanns en stor andel barn från Fisksätra placerade i Saltsjöbaden.



Det råder brist på förskoleplatser i Fisksätra i dagsläget men till 2025 kommer en ny förskola stå klar, förskolan Da Vinci Gröna Dalen. Förskolan flyttar då från tillfälliga lokaler och den nya förskolan innebär att 70 nya platser skapas i området. Trots att fler platser skapas finns det brist på platser under planperioden. Under våren 2023 har det varit fullt i de förskolor som finns i Fisksätra. Utifrån att en viss andel vårdnadshavare väljer förskolor i Saltsjöbaden och andra områden i kommunen så bedöms eventuellt ytterligare cirka 50 platser behöva skapas utöver planerat under planperioden. Detta utvärderas längre fram då vi kan se hur efterfrågan ser ut i området efter det att Da Vinci Gröna Dalen står klar.



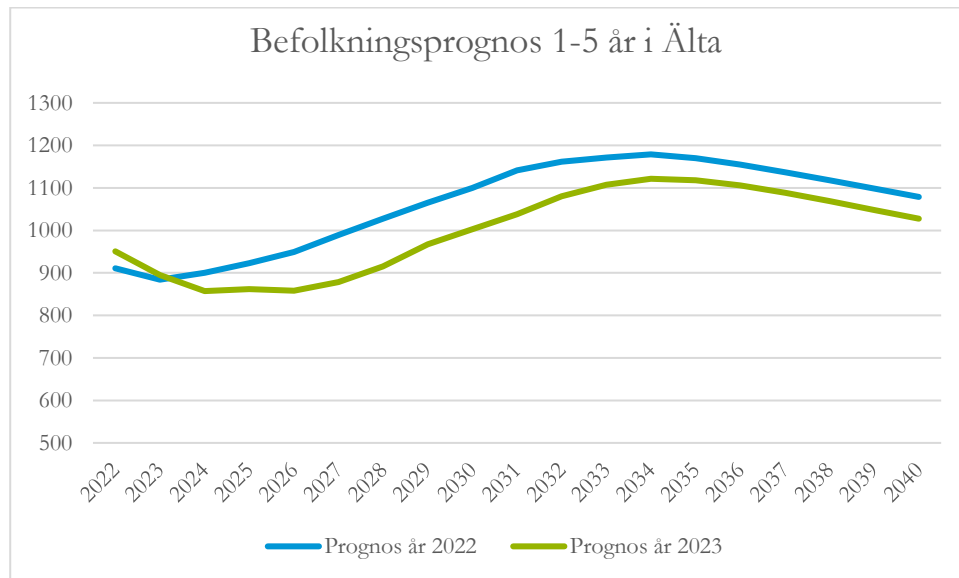
I Saltsjöbaden ses ett överskott av platser i diagrammet nedan. Det som inte går att utläsa i diagrammet är efterfrågan på platser från vårdnadshavare i Fisksätra. Drygt 10 procent av barnen som är inskrivna i förskolorna i Saltsjöbaden kommer från Fisksätra. Under våren 2023 var det cirka 75 barn från Fisksätra som var inskrivna i förskolor i Saltsjöbaden. Viss efterfrågan på förskoleplatser i Saltsjöbaden från vårdnadshavare i Fisksätra beräknas bestå då den varit stabil de senaste 10 åren.



3.4. Älta

Antalet barn i Älta har minskat de senaste åren och under de kommande två åren väntas barnantalet minska något. Därefter beräknas en ökning av barn och fram

till år 2034 väntas antalet barn ha ökat med cirka 170 barn jämfört med idag. Därefter prognostiseras en minskning med cirka 100 barn till och med år 2040. I slutet av planperioden beräknas det finnas omkring 70 fler barn i området jämfört med idag. Antal barn är något lägre jämfört med föregående årsprognos.



Idag finns det 12 förskolor med cirka 820 platser. Utöver det finns det pedagogisk omsorg där det under våren fanns 48 barn placerade. Efterfrågan på förskoleplatser i Älta har de senaste åren varit hög på grund av nybyggnation i Hedvigslund och Ältadalen. Det har inneburit att några barn inte har fått plats på valda förskolor och då tilldelats garantiplats på förskolor i området som inte har haft kö.

Nya förskoleplatser planeras i Älta centrum i samband med att fler bostäder byggs i området. Sammantaget planeras det för 280 nya permanenta platser. Till hösten står Stavsborgsskolan klar. Delar av lokalerna har anpassats för att kunna starta förskoleverksamhet och från och med januari 2024 planeras lokalerna nyttjas för förskoleverksamhet i kommunal regi. Det innebär att området får ytterligare 100 förskoleplatser. I dagsläget är det oklart hur länge lokalerna i Stavsborgsskolan ska disponeras till förskoleverksamhet. I prognosen gällande befintliga platser beräknas det finnas 100 förskoleplatser i Stavsborgsskolan från och med år 2024 fram till år 2030. Det är möjligt att lokalerna på sikt kan användas för grundskoleverksamhet då behovet av grundskoleplatser väntas öka på sikt.

Behovet av platser i Älta centrum är beroende av vilken storlek de nya lägenheterna kommer att få. Allt eftersom planeringen av bostadsbeståndet blir mer konkret kommer behovet av förskoleplatser att kunna säkerställas bättre.

